

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ

GÜNEY-DOĞU AVRUPA
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
I

KİTAPİYAT

İsmet Miroğlu
Dursun Yıldırım

Ayrı basım

EDEBİYAT FAKÜLTESİ BASIMEVİ
1972

2028 11

016:04:351.842(456)

418

UNİVERSİTE

KİTÂBİYAT

Vakıflar Dergisi: Ankara'da Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanır. İlk sayısı 1938 yılında, ikinci sayısı 1942'de çıkmış olup üçüncü sayı 1956 yılında yayınlanmıştır. 1956 yılından sonra muntazam olmamakla beraber yayın faaliyetine devam etmiştir. Son üç sayının birbirini takip etmesi artık derginin muntazam çıkacağı kanaatini uyandırmıştır. Bu kanaati destekleyen diğer bir delil de 10. sayı hazırlıklarına başlanılmış olmasıdır. İlim aleminde büyük bir alâka ile karşılanan *Vakıflar Dergisi*'nin tükenmiş olan ilk iki sayısı da tekrar basılmıştır. İlim aleminde büyük ilgi uyandıran dergi 1971 de IX. sayısını idrak etmiştir. Dokuz sayının muhtevası aşağıda kaydedilmiştir.

Sayı 1 (1938) : Fuat Köprülü, *Vakıf Müessesesi ve Vakıf Vesikalarının tarihi ehemmiyeti*, s. 1-6 (Fransızcası, derginin yabancı diller kısmındadır, s. 3-9); Albert Gabriel, *Tarihi Türk Abidelerinin tamir ve ihyası*, s. 7-15; (Fr. s. 11-19); A. Süheyl Ünver, *Büyük Selçuklu İmparatorluğu zamanında Vakıf Hastahanelerin bir kısmına dair*, s. 17-24; Tahsin Öz, *Sultan Ahmed Camii*, s. 25-28; Abdülkadir Erdoğan, *Silivrikapı'da Hadım İbrahim Paşa Camii*, s. 29-34; M. Cevdet, *Sivas Dârüşşifası Vakfiyesi ve Tercümesi*, s. 35-38; A. Süheyl Ünver, *Fatih Külliyesine ait diğer mühim bir vesika*, s. 39-45; Abdülkadir Erdoğan, *Kur'an Tercümelerinin Dül Bakımından Değerleri*, s. 47-51; A. Saim

145; Filtrat, *Orta Asya'da arazi meselesine dair üç vesika* (Rusca'dan tercüme), s. 147-157; Bibliyografya, s. 159-161.

Sayı 2 (1942) : Fuat Köprülü, *Vakıf Müessesesinin Hukuki Mahiyeti ve Tarihi Tekâmülü*, s. 1-35 (Fransızcası, derginin yabancı diller kısmındadır, s. 5-44); Albert Gabriel, *Bursa'da Murad I. Camii ve Osmanlı Mimarisinin Menşei Meselesi*, s. 37-43 (Fr. s. 49-57); İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Niğde'de Karamanoğlu Ali Bey Vakfiyesi*, s. 45-80; A. Saim Ülgen, *Niğde'de Akmedrese*, s. 81-82; Ş. Yaltkaya, *Kara Ahmed Paşa Vakfiyesi*, s. 83-168; A. Saim Ülgen, *Topkapı'da Ahmed Paşa Hey'eti*, s. 169-171; W. Ruben, *Budhist Vakıfları Hakkında*, 173-181 (Almanca, derginin Almanca bölümünde, s. 3-12); A. Caferoğlu, *Türk Tekâmül Hukukuna Göre «İctimai Muâvenet» Müessesesi*, s. 185-194; A. Süheyl Ünver, *Süleymaniye Külliyesinde Dârüşşifası, Tıp Medresesi ve Dürülâkakire Dair*, s. 195-207; Tahsin Öz, *Sultan Ahmed Caminin Tezyini Hususiyetleri*, II, s. 209-212; H. Turhan Dağhoğlu, *Ankara'da Cenabi Ahmed Paşa Camii ve Cenabi Ahmed Paşa*, s. 213-219; A. Saim Ülgen, *Ankara'da Cenabi Ahmed Paşa Camii ve Türbesi*, s. 221-222; Feyzullah Dayıgil, *İstanbul Çinilerinde Lâle*, s. 223-232; Abdülkadir Erdoğan, *Pertev Paşa'nın Hayatı ve Eserleri*, s. 233-240; A. Saim Ülgen, *Pertev Mehmed Paşa'nın Eserleri Hakkında Mimari İzahat*, s. 241-243; A. Sü-

0 4746-72

Ülgen, *İznik'te Türk Eserleri*, s. 53-69 (fr., s. 21-27); A. Süheyl Ünver, *İstanbul'un Zaptından Sonra Türklerde Tıbbi Tekâmüle Bir Bakış*, s. 71-81; Feyzullah Dayıgil, *İstanbul Çinilerinde Lâle*, s. 83-90; H. Kunter, S. Ülgen, *Fatih Camii*, s. 91-102; Halim Baki Kunter, *Türk Vakıfları ve Vakfiyeleri*, s. 103-129; Fuat Köprülü, *Vakıf İstilahları*, s. 131-138; K.S. Gubaydulın, *Azerbaycan Vakıfları* (Rusca'dan tercüme), s. 139-heyli Ünver, *İstanbul Yedinci Tepe Hamamlarına Dair Bazı Notlar*, s. 245-251; A. Saim Ülgen, *Kırşehir'de Türk Eserleri*, s. 253-261; Fahrettin Kerim Gökay, *Ruh Hekimliği Sahasında Türklerin ve Vakıf Müessesesinin Hizmetleri*, s. 263-265; Fuat Köprülü, *Ribat*, s. 267-278; Ömer Lütfi Barkan, *Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler*, s. 279-386. Bu yazıda bir iskân ve kolonizasyon metodu olarak vakıfların ve temliklerin rolü belirtilmekle beraber kolonizatör Türk dervişlerinin Osmanlı devletinin kuruluşunda oynadıkları role de işaret edilmekte ve böylece kuruluş meselesinin aydınlanmasına yarayan kıymetli bilgiler verilmektedir. Bundan başka, hakana mahsus nüfus ve arazi tahriri defterlerinden geniş ölçüde istifade edilmek suretiyle zaviyelerin kuruluşu, idaresi ve işleyiş tarzı da incelenmektedir. (Fr., s. 59-65); A. Saim Ülgen, *Yenicami*, s. 387-397; Fazıl İsmail Ayanoglu, *Vakıflar İdaresince Tanzim Ettirililen Tarihi Makberler*, s. 399-403; Kâmil Kepcioğlu, *Tarihi Belgeler ve Vesikalar*, s. 405-421; H. Adnan Erzi, *İshaki Dervişlerine Mahsus Zâviyenin Vakfiyesi*, s. 423-429; Halim Baki Kunter, *Kitâbelerimiz*, s. 431-455; Bibliyografya, s. 457-472.

Sayı 3 (1956) : Halim Baki Kunter, *Türk Vakıflarının Milliyetçilik Cephesi*, s. 1 11 (Fransızcası, derginin yabancı

diller kısmındadır, s. 293-297); Ekrem Hakkı Ayverdi, *Dimetoka'da Çelebi Sultan Mehmed Camii*, s. 13-16; Salâhaddin Elker, *Kitâbelerde Ebced Hesabının Rolü*, s. 17-25; A. Süheyl Ünver, *Edirne'de Şah Melek Paşa Camii Nakışları*, s. 27-30; M. Zeki Oral, *Turgut Oğulları, Eserleri Vakfiyeleri*, s. 31-64; Ekrem Hakkı Ayverdi, *I. Murad Devrinde Asilhan Bey Mimari Manzumesi*, s. 65-68; Mahmut Akok, *Uşak Ulu Camii*, s. 69-72; Aziz Ogan, *Aydın Oğullarından İsa Bey Camii*, s. 73-80; Mahmut Akok, *Kütahya Büyük Bedesteni*, s. 81-84; K. Otto-Dorn, *Bir Selçuk Gümüş Kâsesi*, s. 85-91 (Alm., s. 301-308); F. Taeschner, *Kırşehir'de Ahi Evren Zâviyesinin Mütevellisine Ait Bir Berat*, s. 93-96 (Alm., 309-312); Bernard Lewis, *1641-1642 de Bir Karayit'in Türkiye Seyahatnâmesi*, s. 97-106 (İng., 315-325); Hüseyin G. Yurdaydın, *Kemal Paşazâde'nin Tevarih-i Âl-i Osman'ının X. cildi*, s. 107-115; Münif Serav, *İtalya'da Eski Eserlerin ve Güzel Sanatların Korunması*, s. 117-149; Ekrem Hakkı Ayverdi, *Yugoslavya'da Türk Âbideleri ve Vakıfları*, s. 151-223. Çok noksan olmakla beraber ilk defa böyle bir toplama yapılmış olmasından dolayı önemli bir çalışmadır; H. Sıdkı Köker, *Tefsiri Mevlâna Mustafa ve Vakıfları*, s. 225-263; Bibliyografya, s. 265-290.

Sayı 4 (1958) : Bu sayıda vakıf belgeler ve vakfiyelerin fazla olduğu dikkati çekmektedir. İ.H. Uzunçarşılı, *Sultan II. Murad'ın Vasiyetnamesi*, s. 1-17; Ali Himmet Berki, *İslâm'da Vakıf, Zağanus Paşa ve zevcesi Nefise Hatun Vakfiyeleri*, s. 19-37; Halim Baki Kunter, *Emir Sultan Vakıfları ve Fatih'in Emir Sultan Vakfiyesi*, s. 39-63; S. Ünver, *Mahmut Paşa Vakıfları ve Ekleri*, s. 65-76; İsmail Baykal, *Fatih Sultan Mehmed'in Hususi Kütüphanesi ve Kitapları*, s. 77-79; M. Zeki Oral, *Fatih*

Sultan Mehmed'in Gevale Kalesi ile Karaman İllerini Fethi ve Hâmidî'nin Terci-i Bendi, s. 81-89; Osman Keskiöğlu, *Fatih Devrine Ait İki Kur'an-ı Kerim Tercümesi*, s. 91-103; S. Ünver, II. Sultan Bâyezid'in Edirne'deki Vakıf Kitaplarına Dair, s. 105-106; Vehbi Tamer, *Fatih Devri Ricalinden İshak Paşa'nın Vakfiyeleri ve Vakıfları*, s. 107-124; Mahmut R. Gazimihal, *İstanbul Muharasarında Mihaloğulları*, s. 125-137; Şerafeddin Turan, *Fatih'in İtalya Seferi*, s. 139-147; Muzaffer Erdoğan, *Osmanlı Devrinde İstanbul Bahçeleri*, s. 149-182; Muhiddin Hattatoğlu, *İstanbul, Silivrikapı'daki Topçubası Balâ Süleyman Ağa Mimari Manzumesi*, s. 183-191; A. Saim Ülgen, *İnegöl'de İshak Paşa Manzumesi*, s. 192a; İsmail Ayanoğlu, *Fatih Devri Ricali Mezar Taşları ve Kitâbeleri*, s. 193-208; Bahaeddin Ögel, *Fatih Albümünde Şeyhî İmzalı Minyatürler*, s. 209-239; Mehmet Önder, *Konya'da Alevi Sultan Mescidi ve Mihrabı*, s. 241-244; Halim Baki Kunter, *Fatih Devri Sonlarında İstanbul Mahalleleri, Şehrin İskânı ve Nüfusu* adlı eser hakkında, s. 245-248; Ekrem Hakkı Ayverdi, *Fatih Devrinde İstanbul Mahalleleri*, s. 249-261; F.N. Uzluk, *Karaman Eyaletine Ait Vakıfların Fihristi*, s. 263-264; Müjgan Cunbur, *İstanbul'un 500. Fetih Yıldönümü Dolayısıyla Yapılan Neşriyat*, s. 265-281; Bibliyografya, s. 283-328.

Sayı 5 (1962) : Fuat Köprülü, *Sultan Baybars'a İsnad Edilen Bir Vakfiye*, s. 1-8; Ali Himmet Berki, *Hukuki ve İctimai Bakımdan Vakıf*, s. 9-14; Süheyl Ünver, *Edirne'de Mimari Eserlerimizdeki Tabii Çiçek Süslemeleri Hakkında*, s. 15-17; Şakir Berki, *Vakfın Lüzumu, Faydaları ve Vakıfları Teşvik*, s. 19-21; M. Zeki Oral, *Anadolu'da San'at Değeri Olan Ahşap Minberler, Kitâbeleri ve Tarihçeleri*, s. 23-77; Ek-

rem Hakkı Ayverdi, *Mudurnu'da Yıldırım Bâyezid Manzumesi ve Taş Vakfiyesi*, s. 79-86; A. Saim Ülgen, *Trablusgarp'ta Turgut Reis Mimari Manzumesi*, s. 87-92; A. Saim Ülgen, *Divriği Ulu Camii ve Dârüüşşifası*, s. 93-98; Hilmi Arel, *Divriği Ulu Camii Tekstü Kapısı ve Diğerleri*, s. 113-125; Ali Himmet Berki, *Vakıf Kuran İlk Osmanlı Padışahı*, s. 127-129; Semavi Eyice, *Bursa'da Osman ve Orhan Gazi Türbeleri*, s. 131-147; Doğan Kuban, *Restorasyon Kriterleri ve «Carta Del Restauro»*, s. 149-152; Ali Saim Ülgen, *Süti Ulu Camii*, s. 153-155; Osman Keskiöğlu, *Vakıflar Genel Müdürlüğü İhtisas Kitaplığındaki Eski Kur'an Tercümeleri*, s. 157-160; Muzaffer Erdoğan, *Son İncelemelere Göre Fatih Camiinin Yeniden İnşası Meselesi*, s. 161-192. Bu yazıda XVIII. yüzyılda Fatih Camiinin yeniden inşa edilmesi meselesi zengin arşiv belgeleri ile ele alınmıştır; Spencer Corbet-Çeviren : Nermin Sinemoğlu, *Sinan-Kanuni Süleyman'ın Baş Mimari*, s. 193-198; Bedi N. Şehsuvaroğlu, *Edirne Fatih Devri Eserlerine Kısa Bir Bakış ve Sitti Hatun Camii*, s. 199-204; Ali Saim Ülgen, *Şerefli Koçhisar'da Alâüddin Camii*, s. 205; Müjgan Cunbur, *Ümmüğülsüm Hatun Vakfiyesi*, s. 207-212; Halit Ongan, *Ankara Şer'iyye Mahkemesi Sicillerinde Kayıtlı Vakfiyeler*, s. 213-222; M. Zeki Oral, *Aksaray'ın Tarihî Önemi ve Vakıfları*, s. 223-240; Mehlika Arel, *Mut'taki Karamanoğulları Devri Eserleri*, s. 241-250; Yılmaz Önge, *Çankırı Dârüüşşifası*, s. 251-255; Hüseyin Sıdkı Köker, *Vakıflar Tarihinde Tosya* : 2, s. 257-273; Bibliyografya, s. 275-281.

Sayı 6 (1965) : Bu sayıda vakfın mahiyet ve gayesi hakkında çeşitli tetkikler yer almaktadır. Vakıflar Genel Müdürlüğü, *Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Çalışmaları Hakkında Bilgi*, s. 1-3;

Ali Himmet Berki, *Vakıfların Hukuk ve Tarih Bakımından Kıymeti*, s. 5-7; Ali Himmet Berki, *Vakıfların Tarihi, Mahiyeti, İnkişafı ve Tekâmülü, Cemiyet ve Fertlere Sağladığı Faideler*, s. 9-13; A. Süheyl Ünver, *Türk Sanat Tarihinde Edirnekâri Lâke İşleri ve Sanatkarları*, s. 15-20; Furuzan Selçuk, *Vakıflar (Başlangıçtan 18. Yüzyıla Kadar)* «Islamic Society and the West», s. 21-29; Halim Baki Kunter, *Tarsus'taki Türkistan Zaviyelerinin Vakfiyeleri*, s. 31-50; Tayyib Gökbilgin, *15 ve 16. Asırlarda Eyâlet-i Rûm*, s. 51-61; Ekrem Hakkı Ayverdi, *İlk Fatih Camii Hakkında Yeni Bir Vesika*, s. 63-68; Ekrem Hakkı Ayverdi, *Bursa Orhangazi Camii ve Osmanlı Mimarisinin Menşei Meselesi*, s. 69-83; Şakir Berki, *Vakıfların Gördüğü Çeşitli Hizmetler*, s. 85-91; Sezer Tansuğ, *18. Yüzyılda İstanbul Çeşmeleri ve Ayasofya Şadırvanı*, s. 93-101 (İng., s. 102-110); Muzaffer Erdoğan, *Osmanlı Mimarisi Tarihinin Otantik Yazma Kaynakları*, s. 111-136. Bu tetkik, Türk mimarisi tarihine büyük zenginlik getirmektedir; Semavi Eyice, *Ohri'nin Türk Devrine Ait Eserleri*, s. 137-145; İlhan Akçay, *Yakutiye Medresesi*, s. 146-152.

Sayı 7 (1968) : Bu sayıdaki yazıların çoğunluğu, vakıf belgeleri ile vakfiyelere aittir. Diğer yazılar da Türk eserlerinin mimari ve sanat tarihi bakımından ele alınmasına dairdir. F.A. Tansel, *Memleketimizin Acı Kaybı - Prof. Dr. Fuat Köprülü*, s. 1-11; Ali Himmet Berki, *Vakıflarda Şartlara Riayet Meselesi*, s. 13-16; Ali Himmet Berki, *Müstağn-En'Anh Vakıflar*, s. 17-18; Ekrem Hakkı Ayverdi, *Gazi Süleyman Paşa Vakfiyesi ve Tahrir Defterleri*, s. 19-28; M. Tayyib Gökbilgin, *XVI. Asırda Karaman Eyaleti ve Lârende (Karaman) Vakıf ve Müesseseleri*, s. 29-38; Abdullah Kuran, *Tokat ve Niksar'da*

Yağı-Basan Medreseleri, s. 39-43; Şakir Berki, *Vakıfların Devlete ve Devletin Vakıflara Hizmeti*, s. 45-52; Doğan Kuban, *Anadolu-Türk Şehri. Tarihi Gelişmesi, Sosyal ve Fiziki Özellikleri Üzerinde Bazı Gelişmeler*, s. 53-73; M. Kemal Özergin - Hasan Kaleşi-İsmail Eren, *Prizren Kitâbeleri*, s. 75-96; İbrahim Hakkı Konyalı, *Bir Hüccet İki Vakfiye*, s. 97-110; Cevat Erder, «*Venedik Tüzüğü*» Uluslararası Tarihi Anıtları Onarım Kuralları, s. 111-115; Gönül Öney, *Artuklu Devrinden Bir Hayat Ağacı Kabartması Hakkında*, s. 117-120 (Alm., 121-125); Mehmet Önder, *Konya'da Bilinmiyen Bir Selçuklu Devri Eseri*, s. 127-128; Osman Keskiöğlu, *Bulgaristan'daki Bazı Türk Vakıfları ve Âbideleri*, s. 129-137; Yılmaz Önge, *Konya-Beyşehir'de Eşrefoğlu Süleyman Bey Hamamı*, s. 139-144; Fazıl Ayanoğlu, *Ferhat Paşa ve Gizli Kalan Vakıfları*, s. 145-148; Muzaffer Erdoğan, *Osmanlı Devrinde Anadolu Camilerinde Restorasyon Faaliyetleri*, s. 149-205. Zengin Osmanlı arşiv malzemesini ihtiva eden ve konuya büyük yenilikler getiren bir tetkiktir; Erdem Yücel, *Manisa Muradiye Camii ve Külliyesi*, s. 207-214; Hıvziya Hasandediç, *Mostar'ın Türk Devri Kültürel ve Tarihi Anıtları*, s. 215-234.

Sayı 8 (1969) : Bu sayıda da vakıf belgeleri ile vakfiyelere ait yazılara yer verilmekle beraber, Türk sanat eserlerinin mimari ve sanat değerlerinin incelenmesi ile ilgili tetkiklere geniş yer ayrılmıştır. Şakir Berki, *Vakfın Mahiyeti*, s. 1-7; Halim Baki Kunter, *Türk-İslâm San'at Eserlerine Vücut Veren Manevi Amiller*, s. 9-13; M. Münir Aktepe, *XVIII. Y.Y. Vezirlerinden Kapdan-ı Derya Kaymak Mustafa Paşa'ya Ait Vakfiyeler*, s. 15-35; Ekrem Hakkı Ayverdi, *Yıldırım Bayezid'in Bursa Vakfiyesi ve Bir İstibdalnâmesi*, s.

37-46; İbrahim Hakkı Konyalı, *Kanuni Sultan Süleyman'ın Annesi Hafsa Sultan'ın Vakfiyesi ve Manisa'daki Hayır Eserleri*, s. 47-56; Halil Sahillioğlu, *İkinci Keykâvus'un Bir Mülknâmesi*, s. 57-65; Mithat Sertoğlu, *İkinci Murad'ın Vasiyetnâmesi*, s. 67-69; Feridun Nafiz Uzluk, *Germiyanoglu Yakup II. Bey'in Vakfiyesi*, s. 71-111; Mahmut Akok, *Diyarbakır Ulucamii Mimari Manzumesi*, s. 113-139; M. Oluş Arık, *Malatya Ulu Camiinin Aslı Plânı ve Tarihi Hakkında*, s. 141-145 (Alm., 146-148); Rûçhan Arık, *Erzurum'da İki Cami*, s. 149-156; (İng., 157-159); İnci Aslanoglu, *Tire'de Üç Cami*, s. 161-165 (İng., 166-170); Ömür Bakırer, *Hacı Ferruh Mes-cidi*, s. 171-178 (İng., s. 179-184); Müj-gân Cuncur, *Kayseri'de Raşit Efendi Kütüphanesi ve Vakfiyesi*, s. 185-195; Fügen İltter, *Erken Devir Anadolu Türk Mimarisinde XII. ve XIII. Y. Y. Artuk-oğulları Medreselerinin Yeri*, s. 197-208; Abdullah Kuran, *Karamanlı Medresele-ri*, s. 209-223; Halim Bakı Kunter, *Binlinmiyen Bir Kervansaray Tipi (Düğer Kervansarayı)*, s. 225-226 (İng., 227-228); Aysıl Tükel, *Sağmandaki Çok Fonksiyonlu Salih Bey Camisi*, s. 229-241 (İng. özet, s. 242); Erol Yurdakul, *Tokat Vilâyetinin Gümüştop (Dazyâ) Köyündeki XIV. Yüzyıla Ait Eski Eser-ler*, s. 243-247; Erdem Yücel, *Amcazâ-de Hüseyin Paşa Külliyesi*, s. 249-266; Azade Akar, *Tezyini San'atlarımızda Vazo Motifleri*, s. 267-271; Sevim İşlek Ankara Etnoğrafya Müzesindeki No-mad Karakterli Hahlar, s. 273-281; Gö-nül Öney, *Anadolu'da Selçuk Geleneğin-de Kuşlu, Çiftbaşlı Kartallı, Şahinli ve Arslanlı Mezar Taşları*, s. 283-291 (İng., 292-301); Feridun Akozan, *Türk Kül-liyeleri*, s. 303-308; Osman Keskioglu, *Bulgaristan'da Bazı Türk Abideleri ve Vakıf Eserleri*, s. 309-322; A. Süheyl Ünver, *Anadolu'da Selçuklu Devleti,*

Beylikleri Resmi Daireleri ve Toplantı Yerlerine Dair, s. 323-327; Fazıl Ayan-oğlu, *İstanbul'da Yola Kalbedilen Cami Vesaire*, s. 329-334; Ali Himmeth Berki, *Vakıflar ve Vakıfların Maruz Kaldığı Tecavüz ve İhmaller*, s. 335-340; Doğan Kuban, *Modern Restorasyon İlkeleri Üzerine Yorumlar*, s. 341-356; İsmet Binark, *Türk Vakıfları, Türk San'atı ve İçtimai Hayatı Konusu İle İlgili Eser-lerin Bibliyografyası*, s. 357-366.

Sayı 9 (1971) : Bu sayıdaki yazıla-rın çoğunluğu Sanat tarihine ait tetkik-lerle ilgilidir. Şakir Berki, *Türkiye'de İmparatorluk ve Cumhuriyet Devrinde Vakıf Çeşitleri*, s. 112; H. Ziya Ülken, *Vakıf Sistemi ve Türk Şehirciliği*, s. 13-37; Neş'et Çağatay, *Osmanlı İmpara-torluğunda Riba-Faiz Konusu Para Va-kıfları ve Bankacılık*, s. 39-56 (İng., s. 57-66); Hasan Güneri, *Vakıf Suları ve Su Vakıfları*, s. 67-79; Osman Keskioglu, *Bulgaristan'da Türk Vakıfları ve Bâli Efendinin Vakıf Paralar Hakkın-da Bir Mektubu*, s. 81-94; Erdem Yü-cel, *Büyükçekmece'de Türk Eserleri*, s. 95-108; Ömer Lütfi Barkan, *Süleymani-ye Camii ve İmaret-i Tesislerine Ait Yıl-lık Bir Muhasebe Bîlânçosu 993/994 (1585-1586)*, s. 109-161; İ. Hakkı Kon-yalı, *Çeşme, Çeşme'de Kanuni'nin Eşsiz Bir Kitabesi, Çeşme Kervansarayı*, s. 163-171; Şehabettin Uzluk, *İstanbul'da-ki Eski Fatih Camiinin Bir Benzeri Konya'da Selimiye Camii*, s. 173-181; Emre Madran, *Aydın Nasuh Paşa Kül-liyesi*, s. 183-188 (İng., özet, s. 189); Ara Altun, *Mardin Ulu Camii ve Çifte Minareler Üzerine Birkaç Not*, s. 191-200; Filiz Aydın, *Seyitgazi Aslanbey Köyünde «Şeyh Sücaeddin» Külliyesi*, s. 201-221, (İng., özet, s. 222-225); Alpay Özduval, *Bir Mimari Fotogrametri Uy-gulaması-Karacabey Türbesi*, 227-238; Abdullah Kuran, *Orta Anadolu'da Kla-sik Osmanlı Mimarisi Çağının Sonların-*

da Yapılan İki Külliye, s. 239-247 (İng. özet, s. 248-249); F. Nafiz Uzluk, *Hekim-Başı Yahısı*, s. 251-259; Fazıl Ayan-oğlu, *Tahrip Edilen Eski Eserler Serisi*, *Lütfi Efendinin Mezarı*, s. 261-264; Süheyl Ünver, *Türkiye'de Lâle Tarihi*, s. 265-270 (İng., s. 271-276); Azade Akar, *Ayasofya'da Bulunan Türk Eserleri ve Süslemelerine Dair Bir Araştırma*, s. 277-290; Yılmaz Önge, *Anadolu'da XIII-XIV. Yüzyılın Nakışlı Ahşap Camilerinden Bir Örnek: Beyşehir Köşk Köyü Mescidi*, s. 291-296; Sabih Erken, *Türk Çimiciliğinde Kâbe Tasvirleri*, s. 297-320; Gülbün Ünver, *Osmanlı Sanatında Vazolu ve Vazosuz Çiçek Demetleri*, s. 321-323 (İng., s. 324-326); Şerare Yetkin, *İstanbul'da Hekimoğlu Ali Paşa Camiinden Hayvan Figürlü Bir Türk Külmi*, s. 327-329; Beyhan Karamağaralı, *Edirne Eski Camii Kitabeleri ve*

Mimarimizdeki Yeri, s. 331-336; Ömür Bakırcı, *Anadolu'da XIII. Yüzyıl Tuğla Minarelerinin Konum, Şekil, Malzeme ve Tezyinat Örnekleri*, s. 337-362 (İng. özet, s. 363-365); Münir Aktepe, *Manisa Ayanlarından Karaosmanoğlu Mustafa Ağa ve 3 Vakfiyesi Hakkında Bir Araştırma*, s. 367-382; F. Nafiz Uzluk, *Mevlevi Hilâfetnameleri*, s. 383-399; Okan Üstüncök, *Eski Eserlerin Onarımında Çevresel Anlayış*, s. 401-408; Cevat Erder, *Yorumlar Üzerine: Uluslararası Tarihi Anıtlar ve Yerleşmeler Kurulu ve «Fotogrametrinin Tarihi Anıtlara Uygulanması» Konulu Toplantısı*, s. 409-417; Arslan Terzioğlu, *İskenderiye Kütüphanesi Müslümanlar Tarafından Yakılmamıştır*, s. 419-433 (Alm., 434-446); İsmet Binark, *Türk Mimari Sanatı Bibliyografyası*, s. 447-470.

İSMET MİROĞLU

Timurtaş, Prof. Dr. Faruk K., *Şeyhi'nin Harnâme'si*, Edebiyat Fakültesi yayınları No. 1629, Türk Dili ve Edebiyatı bölümü, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1971, VII+106 s.

Türk edebiyatının bilinen yazılı ilk mizahi eseri Şeyhi'nin meşhur Harnâme adlı eseridir. Edebiyatın bu türünde daha önceleri yazılmış başka eserler olabilirse de, henüz ne adları ne de kendileri hakkında bir bilgiye sahibiz. Türk fıkra edebiyatının zengin çerçevesine baktığımız zaman, milletimizin mizah ve hiciv yönündeki yaratıcılığı daha iyi anlaşılır. Nasreddin Hoca, İncili Çavuş, Bekri Mustafa, Keloğlan ve Bektaşî (Bektaşî tipi aslında bir zümre adı olmakla birlikte bugün başlı başına bir fıkra tipi olarak kabul edilebilir) gibi fıkra tipleriyle, çeşitli zümreleri ve cemiyet içinde yaşayan çeşitli insanların menfi ve gülünç taraflarını eleştiren fıkralar Türk Milletinin hiciv ve mizah

vadisindeki kabiliyetini gösterir. Adı geçen kabiliyetin ortaya çıkması ve ürünlerini vermesi, milletimizin bu konuda uzun bir geçmişe sahip olması ile izah edilebilir.

Halk edebiyatımızın zengin kaynakları arasında yer alan bu konuya klâsik edebiyatımızın sanatçıları da zaman zaman el atmıştır. Şeyhi'nin *Harnâmesi* de, klâsik edebiyatımızda bilinen ilk mizahi eser olması dolayısıyla önem taşır. Çağının usta bir şâiri olan Şeyhi aynı zamanda ünlü bir hekimdi. Şeyhi'nin, Osmanlı padişahlarının dikkatini çekiş başlangıçta, hekimliği sayesinde olmuştur. Tezkirecilerin verdiği bilgiye göre, Şeyhi'nin ilk Osmanlı padişahı ile münasebeti Çelebi Sultan Mehmed'in rahatsızlığı sebebiyle olmuştur. Çelebi Sultan Mehmed'in hastalığını tedavi edip, onu sıhhatine kavuşturması üzerine, padişah kendisine Tokuzlu köyünü tımar olarak bağışlar. Kayıtlara göre, edebi-

yatımızda «Eşek hikâyesi» olarak da bilinen *Harnâme*, Tokuzlu köyüne giderken Şeyhî'nin yolda eşkiyalar veya eski tımar sahipleri tarafından soyulması üzerine yazılmıştır.

Hacim bakımından küçük fakat muhteva bakımından önemli bir eser olan *Harnâme* kıymetli hocamız Faruk K. Timurtaş tarafından yeniden gözden geçirilerek «dört başı mamur» bir şekilde nesredilmiştir. Önsözde belirtildiği gibi Şeyhî ve eserleri üzerinde 25 senedir çalışmakta olan hocamız, *Harnâme*'yi edebiyat tarihi ile ilgili bir inceleme ile beraber ilk defa 1949 yılında *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*'nde; dil yönünden bir inceleme, açıklamalar ve eklerle birlikte ikinci defa 1964 yılında *Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi*nde nesretmiştir. Timurtaş, *Harnâme*'yi bu defa dil ve edebiyat tarihi yönünden incelemiş, transkripsiyonlu metin ve günümüz Türkçesiyle çevirisini de ilâve ederek bir kitap halinde yayınlamıştır. Ayrıca metnin tıpkı basımını da ilâve ederek eksiksiz bir eser nesretme örneği vermiştir. Hocamızı bu bakımdan ayrica kutlarız.

Timurtaş'ın nesrettiği «Şeyhî'nin *Harnâme*'si» adlı eser şu bölümlerden meydana gelmiştir : Önsöz, giriş, Şeyhî'nin hayatı ve eserleri, *Harânme* (eserin adı, yazılış sebebi ve kime sunulduğu, bölümleri, konusu, konunun kaynağı, değeri, *Harnâme* nüshaları), bibliyografya, *Harnâme* (Metin ve bugünkü dile çevrilmiş şekli), nüsha farkları, açıklamalar, ekler dizini, sözlük ve metnin tıpkı basımı.

Önsözde eserin kitap halinde yayınlanışının sebebi üzerinde duran Timurtaş, giriş kısmında yazarın sanatı üzerinde durarak, Şeyhî'nin usta bir mizâh ve hiciv yazarı olduğunu belirtir. *Harnâme*'nin yazılış sebepleri ve kime sunulduğu hakkındaki bölümde konunun kaynaklarına inerek meseleye edebiyat

tarihi yönünden de bir aydınlık kazandırmıştır. Konunun kaynağı ile ilgili bölümde «Şeyhî bu hikâyenin mevzûunu Arapça bir darbimeselle, Herat'ta yetişmiş Emir Hüseyin'in (Hüseyin-ül-Hüseyin Gûri, ölümü h. 719/m. 1319-1320) *Zâd-ül-müsâfirin* adlı eserindeki küçük bir eşek hikâyesinden almış olsa gerektir» denilmekte ve bu bilgi Muallım Nâci'nin «*Sânihat-ül-Arab*» adlı eserine dayanmaktadır. Timurtaş, daha sonra, kaynağa adı geçen eserin Üniversite Kütüphanesindeki nüshasında, bahsi edilen fıkrayı tesbit eder. Altı beyit tutarındaki fıkranın tercümesini verir. Burada kuyruğunu kaybeden bir eşeğin, kuyruk ararken iki kulaktan oluşu anlatılır.

Harnâme, konusunu Arapça, Farsça veya Hint geleneğinden veya bu dillere geçmiş olan eserlerden almış olabilir. Fakat bunun yanında, hocamızın eserinde de belirttiği gibi daha başka kaynaklarda düşünülebilir. Bilhassa bu konuda yabancı menşeli kaynaklardan ziyâde yerli kaynakların, şifahi halk edebiyatı kaynaklarının düşünülmesi gerekir. Çünkü atlı-göçebe medeniyetinin kurucusu Türk Milletinin hayvancılıkla olan münasebeti ve hayvan kültürünün Türkler arasındaki uzun geçmişi düşünülürse bu gibi konularda hüküm verirken ne kadar titiz olunması gerektiği ortaya çıkar. Batılı Türkologlar arasında yaygın olan oldukça yanlış bir kanaat vardır. Bu, Türk kültürü ve medeniyeti ile ilgili menşeli meselelerinde, bizim meselelerimizi mutlaka yabancı bir kaynağa bağlamaktır. Batılılar arasındaki bu tarz düşünme geleneğini yıkmaya ve gerçeği onlara gösterme görevi bizlere düşmektedir. Edebiyat, tarih, kültür ve medeniyet meseleleri ile ilgili yerli ve ilmi araştırmaların çoğaltılması meselelerimize bu bakımdan da ışık tutacaktır.

Şeyhî'nin eserleri üzerinde yıllardır

çalışan Timurtaş; şâirin «Hüsrev ü şîrin» adlı mesnevisinden sonra, onun bütün eserlerini topluca gözden geçirerek «Şeyhî, Hayatı ve Eserleri» adlı kitabını neşretti. Şeyhî hakkında ayrıca çeşit-

li makale ve incelemeler nesreden hocamızdan şâirin *Divân*'ını da bir an önce neşretmesini dilerken tanıttığımız bu eseri dolayısıyla kendisini tebrik ederiz.

DURSUN YILDIRIM

Yayın Kurulu :

Prof. Dr. Afif Erzen - Prof. Dr. A. Caferoğlu

Prof. Dr. Cengiz Orhonlu

